

Årgång -95

Bokprovning

på Svenska barnboksinstitutet

11-22 mars 1996

En dokumentation

Svenska barnboksinstitutet
1996

INNEHÅLL

INLEDNING 3

UTSTÄLLNINGEN 3

FÖRELÄSNINGAR 4

STATISTIK 12

BILAGOR 12

Inledning

Vecka 11–12, den 11–22 mars 1996 anordnade Svenska barnboksinstitutet och Stockholms stads- och länsbibliotek för fjärde året i rad Bokprovningen. Genrer och trender i föregående års bokutgivning presenterades i en utställning och i fem föreläsningar.

Bokprovningen är huvudsakligen tänkt som en fortbildning för Stockholms läns barnbibliotekarier. Till Årgång -95 hade även skolbibliotekarier och universitets- och högskolelärare i barn- och ungdomslitteratur inbjudits. Information skickades till institutets stiftare, till författare och illustratörer och i övrigt via SBI:s vanliga kanaler. Allmänheten hade möjlighet att se utställningen under institutets vanliga öppettider.

För bibliotekarierna anordnades fem föreläsningar utspridda på två veckor. En särskild informationsträff för barn- och ungdomsboksförlagen arrangerades också och då hade även årets debutanter (ett tjugotal) inbjudits.

Utställningen

Utställningen av 1995 års böcker ordnades under olika teman. Grupperna varierade i storlek och hade följande rubriker:

Skönlitteratur

Svenska bilderböcker
Bilderböcker, översatta från övriga Norden
Översatta bilderböcker
Pekböcker och andra småbarnsböcker
Poesi, visor, ramsor och ritsagor
Sagor
Hästböcker
Tecknade serier
Kapitelböcker, förstagångsutgivning:
Svenska böcker för mellanåldern
Svenska ungdomsböcker
Kapitelböcker, översatta från engelska
Kapitelböcker, översatta från andra språk
Barnböcker på invandarspråk, utgivna i Sverige
Leksaksböcker
Disneyproduktioner

Facklitteratur

Pyssel och knåp
Kokböcker
Förskolepedagogik
Kroppen
Historia
Övrigt

Alla återutgivna böcker och nya upplagor hade samlats för sig. De utgjorde en stor del av utställningen med sina 232 titlar. Anmärkningsvärd var också hyllan med förstagångsutgivna kapitelböcker. Av 99 svenska böcker riktade sig endast 25 till ungdomar, resten var mellanåldersböcker. Av de översatta kapitelböckerna var 107 översatta från engelska och endast 20 från andra språk. 7 av dessa böcker var översatta från tyska, 4 från holländska, 3 från

norska, 2 från danska, 2 från finska och 2 från franska. De böcker som hade översatts från engelska handlade till mycket stor del om drakar, demoner, spöken, monster och mysterier.

Det har kommit uppseendeväckande många böcker för småbarn under 1995. Vi kunde ställa ut 71 småbarnsböcker och 44 pekböcker. 26 av småbarnsböckerna kom från religiösa bokförlag. Disneyproduktionerna fyllde ett dignande bord. 1995 kom t ex inte mindre än 19 böcker och häften om Poccahontas. Som vanligt fanns det gott om hästböcker (c:a 50 st) och sagor (c:a 50 st).

Föreläsningar

Den 12, 14, 18, 19, och 21 mars hölls en timmes föreläsning varje förmiddag och i anslutning därtill visades utställningen. I samband med Bokprovningen hölls även en halv studiedag den 15/3 för förskole- och lågstadielärare och då visade Inger Norberg utställningen. Den 18/3 visade Lena Törnqvist utställningen för 25 studenter från Litteraturvetenskapliga institutionen vid Stockholms Universitet och den 20/3 gav Inger Norberg tio lärare från Gävstaskolan i Rasbo, utanför Uppsala en genomgång av 1995 års böcker för låg- och mellanstadiet. Fredagen den 22 mars hade SBI en mottagning för barnboksförlagen och 1995 års debutanter. Utställningen presenterades av Cecilia Östlund.

Besöksstatistik

Till föreläsningarna kom sammanlagt 125 personer

12/3 24 personer

14/3 20 personer

18/3 33 personer

19/3 19 personer

21/3 29 personer

22/3 hade SBI öppet hus för *förlagen och debutanterna*, och då kom 46 personer.

Dessutom besöktes utställningen av c:a 110 personer under SBI:s ordinarie öppettider. (Två lärargrupper och studentgrupp från Litteraturvetenskapliga institutionen vid Stockholms Universitet är då medräknade).

Tisdag den 12 mars

Jag inledde föreläsningsserien med att under rubriken *Med barnböcker genom Sverige* tala om böcker som utspelar sig i en geografiskt bestämbar miljö. Böckerna var utgivna under åren 1991-1995 med ett par undantag.

Jag tog som utgångspunkt Göte Klingbergs bok *Besök i brittiska barnbokslandskap* som kom ut 1977. Där beskriver Klingberg utifrån en rad exempel ur den brittiska barn- och ungdomslitteraturen vilken roll den geografiska miljön kan spela: som allmän inspirationskälla, känslomässig bakgrund, symbol eller som en nödvändig förutsättning för händelserna i boken.

Hur ser miljöskildringen ut i de svenska barn- och ungdomsböckerna? frågade jag mig. Generellt sett spelar den en liten roll, vilket kan ha flera orsaker. Bl. a. finns det förmodligen en allmän uppfattning om att barn inte är intresserade av miljöskildringar. Utifrån de c:a 500 böcker som Anne-Marie Karlsson och jag har läst inför arbetet med bibliografien *Med barnböcker genom Sverige* (1991) och den lista som BTJ ger ut med anledning av Hembygdens år 1996, *Sverige runt*, kan några iakttagelser göras:

1. *Naturen* spelar ofta en stor roll i de svenska böckerna men sällan *landskapet*. Många böcker utspelar sig i en skog eller vid en sjö, men landskapet kan vara Småland, Värmland eller Dalarna eller t o m norra Skåne, som i böckerna om Eira av Camilla Gripe.

2. Den engelska typen av böcker, där miljön som helhet eller vissa inslag i miljön är en nödvändig förutsättning för händelserna, är mycket ovanlig i Sverige.

Som exempel på böcker, där författaren anger vilket landskap boken utspelas i och där miljön spelar en viss roll som bakgrund, kan nämnas Veronica Wägners *Brandrisk fem* och Örjan Perssons *I säkert förvar* (m fl delar). Den typen av böcker är självklart mycket vanlig. Den ger författaren stor frihet samtidigt som berättelsen förankras i den bild, som läsaren har av ett visst landskap. Jag lyfte dessutom fram Viveca Lärn Sundvalls *Eddie och Johanna* och Mats Wahls *I ballong över Stilla havet*, där läsaren märker att miljön har en stark känslomässig betydelse för författaren.

Men de böcker där landskapet, vissa detaljer i det eller en viss natur, är en förutsättning är få. Bland dessa utgör Stockholmsskildringarna en särskild grupp. Det finns många goda sådana, exempelvis Janne Lundströms *Tiggarpojken*. Den är också exempel på en annan grupp, de historiska berättelserna, som utgår från en bestämd plats eller historisk händelse. Svedelids böcker, Ulla Winroths *Göran Fredlös*, Margareta Lindbergs *Det sjungande trädet* och i all synnerhet Mats Wahls *Därvarns resa*, där en viss tavla är utgångspunkten, är andra exempel. I Britt Engdals *Tjottar och fiskarungar*, Runer Jonssons *Hyttpojkar* och Mats Larssons *Järnporten* står näringen i en viss trakt i centrum.

Av nutidsskildringar kan nämnas Göran Norströms böcker om Västervik (*Tunneln* m forts.), Mats-Arne Larssons serie om Nella, Love och Pyton, Ulf Nilssons *Skräcködlornas dal* (m fl), Bengt Pohjanens *Dödens ängar* och Ingrid Perssons *I sjustjärnans tecken*. I alla dessa böcker är en viss trakt förutsättningen för händelserna i berättelsen. Jag anser att en omsorgsfullare miljöskildring skulle fördjupa och lägga en ytterligare dimension till många böcker.

Lena Lundgren

Torsdag den 14 mars

Den något provokativa titeln *Hästböcker – också en bristvara?* syftar på att den goda hästboken är en bristvara. På 70- och 80-talet var jag en kritisk hästbokslektör utan hästkunskaper, sedan 1989 är jag hästägare och hästuppfödare och nu på nytt hästbokslektör med nya ögon och fackkunskaper men med lika stränga krav på kvalitet.

Faktaböckerna om hästar (se listan!) ger i stort sett bra information, där 73-åriga Ulla Ståhlberg borgar för sakkunskap. När det gäller den skönlitterära hästboken är min tes att den inte är en utan två olika genrer, vildhästboken och tamhästboken.

Vildhästboken handlar om vildhästar eller förvildade hästar i frihet. Den är vildmarksromantisk och en äventyrsbok, som både flickor och pojkar läser. Min tes är att den i stort sett är bättre än tamhästboken.

Tamhästboken handlar om hästar i stall, hästar som det pysslas med, som rids, tävlas och älskas av flickor. Bara flickor läser den. Där finns väldigt mycket populärlitteratur, ofta mysterieböcker och mycket är skräp.

Sedan min lista tryckts kom ytterligare ett tjugotal hästböcker, tryckta 1995. Jag testade mina teser på de drygt 50 titlarna.

Jag tänkte börja med vildhästboken, men bland 1995 års hästböcker fanns inte en enda vildhästbok! Det är inte bara vildhästen, utan även vildhästboken är utrotningshotad. Gemensamt för dessa vildhästböcker är att författarna är män och att böckernas huvudpersoner mest är pojkar.

En av mina teser var att både flickor och pojkar läser vildhästboken och det verkar troligt, eftersom flickor läser böcker om både flickor och pojkar, medan pojkar läser böcker, där pojkar är huvudpersoner.

En annan tes var att vildhästböckerna är bättre litteratur än tamhästböckerna. Jag har läst några äldre vildhästböcker som fortfarande finns på biblioteken och tittat på den faktamässiga tillförlitligheten. Två av referensböckerna på listan är mycket användbara, om man vill ha fakta om hästens beteende och egenskaper: Morris, *Hästliv* och Børresen, *Husdjuren och deras människor*. Författarna Farley, Ellis och Aldridge är alla hästkarlar med stor erfarenhet av och kunskaper om hästar. De vet hur hästar betar sig i frihet och de vet hur man tämjer hästar. Storyn i dessa vildhästböcker är mycket spännande och väl berättad som i en god äventyrsbok. Språket håller en acceptabel, ibland (Ellis) rätt hög nivå. I Farleys böcker finns en del av massmarknads-bokens kännemärken, men inte mer än vi brukar acceptera i en god äventyrsbok. Så de här vildhästböckerna är goda äventyrböcker med ett trovärdigt innehåll, när det gäller hästarna och deras beteende.

Alla 50 hästböcker utgivna 1995 är tamhästböcker. Fyra av böckerna är svenska original, en tyskspråkig och resten, över 90 % översatta från engelska original. Bara fyra titlar bland nyutgåvorna är inte massmarknadslitteratur: Böckman, *Sandras ponny*; Kirkland, *Ett svårt beslut för Rosie*; Persson, *I säkert förvar*; Peyton, *Queen Moon*. Två renodlade massmarknadsförlag, Pollux hästbokklubb och B Wahlström, dominerar utgivningen kvantitativt. Översättningar från engelskan. Så finns förlaget Citadell, som är Rabén & Sjögrens massmarknadsförlag och Fingraf, ett litet förlag i Södertälje, som ger ut en och annan hästbok.

Det är kvinnor som skriver tamhästböckerna. 95 % är kvinnor, två författare är män: Örjan Persson och en tysk författare hos B. Wahlström. Bland huvudpersonerna är kvinno/flickdominansen total. Eftersom böckernas innehåll dessutom kretsar kring hästar, stalliv, och ridning som är så flickdominerat i verkliga livet, så är det mer än troligt att tamhästböckerna läses av enbart flickor.

Kännetecknande för populärlitteraturen är ju verklighetsförvrängning med osannolika intriger. Mysterieinslag är ett exempel på detta: *Flygande start*, *Flykten till vildhästens ö* (som inte handlar om vildhästar!), *Wendy*-böckerna och *Jag vill bara ha Rosie*. Mysteriepåslagen i

Queen Moon och *Martina och King of Sunset* drar ner helhetsintrycket av dessa böcker. *Tårarnas hus* innehåller en spökhistoria och även hästar som spökar förekommer.

Andra inslag är att berättelserna dramatiseras (stallbränder, dramatiska räddningar, tävlingar och sabotage vid tävlingar eller mot en häst, mordförsök på hästar), något som verkar vara viktigare än att skildra det normala hästlivet: att sköta, träna, tävla och umgås med hästen och kamraterna. Det brinner i *Flygande start* (Se omslag!), två gånger i *Kerryböckerna* (Se omslag!), i *Black Beauty*, *Wendyböckerna* och *Martina och King of Sunset*.

TRUBBEL
FÖR KERRY

Handikappade flickor som blir botade är också en vanlig tamhästboksschablon. Massmarknadsbokens stereotypa svart-vita, fördomsfulla människosyn kommer till uttryck i alla dessa rika, elaka, bortskämda flickor som ställs mot de präktiga, ibland fattiga, ansvarsfulla och hårt arbetande. Schablonen den lilla flickan som med tålmod "tämjer" den vildsinta hingsten förekommer och hon är inte lika realistiskt skildrad som i vildhästböckerna. Här finns nog mycket påverkan från Svarta Hingstenböckerna. Älskade Dunder är mycket nära ett plagiat av dessa, och Ulrika Ekbloms böcker om *King of Sunset* (på förlaget Fingraf) är ett slags travhästarnas Svarta Hingsten. Ulrika Ekblom är 31 år, journalist och travtränare. Hon har fackkunskaper och skriver med talang. När jag telefonintervjuade henne, sa hon, att hon som ung älskat *Svarta Hingsten* men inte *Britta och Silver* och "dom där tama hästböckerna".

Ett annat exotiskt/dramatiskt och mycket amerikanskt tema är alla dessa "välgörenhetsstall", där man tar hand om eller räddar vanvårdade hästar eller hästar som skall säljas till slakt (*Flygande start*, *Älskade Dunder*, *Tårarnas hus*, *Drömhästen*, *Stall Lyckan*). För att finna realistiska skildringar av stallliv och hästskötsel får man lämna massmarknadsböckerna och t. ex. läsa *Queen Moon* och *Ett svårt beslut för Rosie*, där man känner sig hemma i stallet och i samvaron med hästarna, även om dessa böcker inte är några riktiga höjdare som barn- och ungdomslitteratur. I Örjan Perssons samhällskritiska och läsvärda ungdomsbok *I säkert förvar* är hästinslaget bara ett av många motiv.

Den allra bästa hästboken 1995 är *Sandras ponny* av Heddi Böckman. Att läsa den är att gå in i en hästvärld, som är både normal och spännande på samma gång, med människor och hästar av kött och blod, i en miljö med doft och färg. Handlingen låter som något man hört många gånger förr: Sandra förälskar sig i fel häst, Vildros, som är felhanterad och krånglig. Hon får köpa hästen och börjar vinna hennes förtroende. Men allt detta är berättad med den goda bokens kännetecken: språk och dialog flyter naturligt, handlingen är väl strukturerad och här finns psykologisk spänning och vardagsrealism. Heddi Böckman, 50-årig debutant, är galopptränare och hästuppfödare i Skåne.

Det värsta med massmarknadsböckerna är kanske att de är så slarvigt skrivna. Författarna kan ofta inte berätta en sammanhängande historia. Böckerna saknar struktur och språket är torftigt och platt och fyllt av schabloner. de är svårlästa.

Med den här samlingen hästböcker av årgång 1995 framför mig, med så mycket dynga, ett par hyggliga hästböcker och en pärla, tycker jag som barnbibliotekarie fortfarande eatt hästboken 1995 kan kallas en bristvara.

Britta Dreborg

Måndag den 18 mars

Mitt föredrag hade rubriken *Fråga chans på... – om flickor och pojkar i barnböckerna.*

Fråga chans på Mirja är titeln på en bok av Inger Brattström. Boken, som kom ut hösten 1995 och vänder sig till mellanåldrarna, handlar om och gestaltar på ett positivt sätt mycket av det som kan sägas vara karaktäristiskt för den nyare mellanåldersutgivningen.

Jag ville också "fråga chans på" utgivningen i allmänhet och mellanåldersutgivningen i synnerhet!

Frågor:

- Finns det en speciell utgivning för flickor? För pojkar?
- Hur ser mellanåldersutgivningen 1995 ut i jämförelse med 1993 (då jag höll liknande föredrag)?
- Är det brist på inslag om kärlek i de här böckerna?

Med hänvisning till definitionen av dels flickböcker i *Om flickor för flickor* (1994) dels pojkböcker i *Ungdomslitteraturen* (Furuland/Svensson/Ørvig, 1994) kom jag fram till att det finns flera mellanåldersböcker 1995 som kan karaktäriseras som flickböcker, men bara ett fåtal som pojkböcker. De som kan sägas vara flickböcker har en nutidsrealistisk inramning, skildrar relationer mellan barnen/flickorna, mellan barn och föräldrar eller andra vuxna. Det kan gälla kompisförhållanden som bryts, skilsmässor eller den speciella form av kärleksrelationer som ofta inleds med just "fråga chans på". Böckerna beskriver på ett psykologiskt trovärdigt sätt ofta nutida "normala" svenska flickors vardag och skiljer sig på så sätt från ungdomsböckerna som har en tendens att skildra ytterligheter av olika slag. Även två översättningar från USA togs med för jämförelsens skull. Båda skildrar, liksom flera svenska böcker, sorgen efter en förlorad förälder.

En annan slutsats jag drog var att flickorna i 1995 års utgivning – till skillnad från utgivningen 1993 – inte övervägande skildras som onaturligt duktiga, överkapabla eller ständigt självupppoffrande, utan tillåts vara både ledsna och arga!

De nyare mellanålderslitteraturen, särskilt svensk originalutgivning, är övervägande samtidsrealistisk och skildrar glädjeämnen och problem på ett sätt som är anpassat för åldersgruppen. Till skillnad från de nyare bilderböckernas mer experimentella framtoning och ungdomsböckernas tendens att skildra ytterligheter, handlar mellanåldersböckerna ofta om nutida svenska barns vardag.

Cecilia Östlund

(Föredraget kommer att i omarbetad form publiceras i *Abrakadabra*)

Ur: *Jag Julia* av Helena Dahlbäck. Ill: Erika Eklund

Tisdagen den 19 mars

Avsikten med föreläsningen, *Ett, tu, tre – ändrade regler för recensioner i barnsambindningen*, var att redogöra för de förändringar som infördes i Bibliotekstjänsts sambindningsförfaranden för barn- och ungdomsböcker 1995 och försöka utröna vilka konsekvenser förändringarna haft.

I korthet innebar förändringarna att den speciella granskningsnämnden för barn- och ungdomslitteratur avskaffades och att det tidigare snabbremissförfarandet till en ledamot av granskningsnämnden ersattes med en tredje lektör, som recenserade boken på samma villkor som de två andra lektörerna.

Motiven till det nya förfarandet diskuterades liksom förändringens genomförande i tiden (gradvis under så gott som hela 1995). Detta jämfördes med den information som gick ut till sambindningens kunder. En jämförelse mellan den tidigare granskningsnämnden för barn- och ungdomslitteratur och den nya, sammanslagna granskningsnämnden för svensk litteratur beträffande sammansättning och arbetsuppgifter gjordes också.

Slutligen redovisades en statistisk undersökning av barnsambindningshäftena 1995. Med vuxenlitteratur och nya upplagor (undantagna sådana som fått nya lektörsomdömen) borträknade, presenterades under året 698 svenskspråkiga barnböcker. 129 av dessa (18,5%) fick ett tredje omdöme och av de övriga gick det uppskattningsvis 4 positiva omdömen (alla grader) på ett uttalat negativt omdöme.

Av de 129 titlar som fick ett tredje omdöme behandlades 68 av någon ledamot i granskningsnämnden och 61 av en tredje lektör.

Granskningsnämndsledamöternas utslag blev exakt jämt fördelade, 34 positiva och 34 negativa omdömen. Den tredje lektören uttalade sig positivt i 47 fall (77%) och negativt endast i 14 fall (23%).

Slutsatsen av hela granskningen blev att:

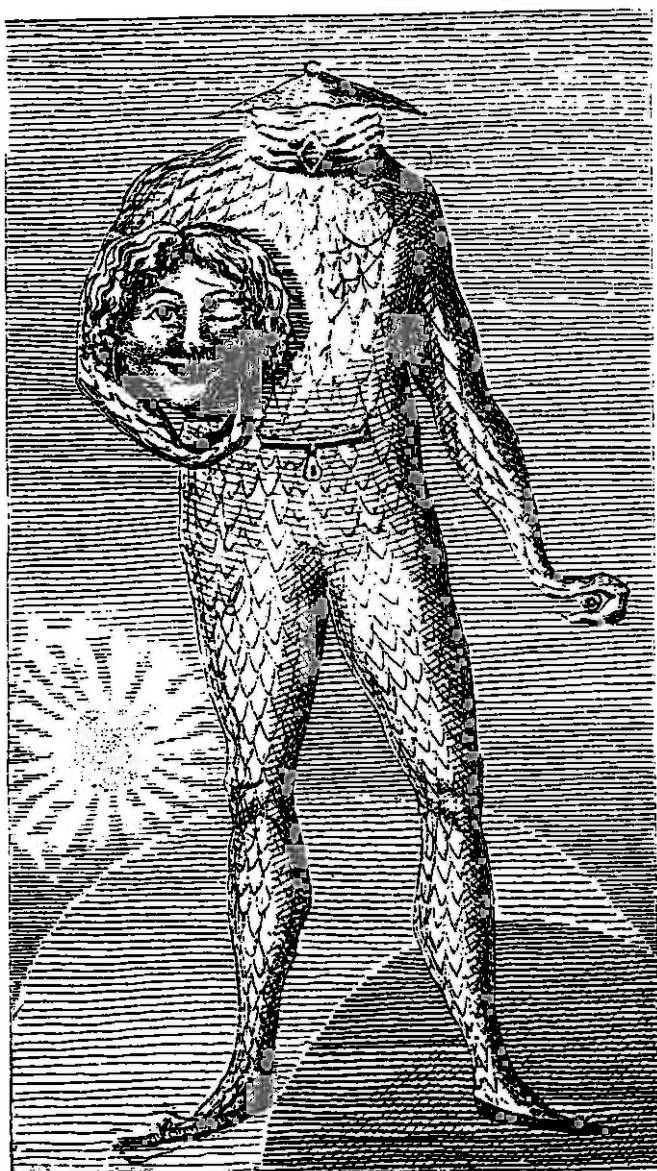
- * Lektörerna tenderar att avge betydligt fler positiva än negativa omdömen, om till positiva räknas allt från "lysande" till "acceptabel".
- * Systemet tycks gynna en ljummet positiv kritik som ibland urartar till ren innehållsredogörelse.
- * Den tredje lektören vanligen inte tillför nya synpunkter utan att basfakta och innehållsredogörelse tenderar att upprepas, medan snabbremissförfarandet i många fall kunde leda till en nyanserad diskussion med tidigare lektörer.
- * Fyra (f.n. i praktiken tre) i stället för tidigare sex granskningsnämnds-ledamöter skall utöva samma kontroll över hur lektörerna utgör sina uppdrag och hur olika litteraturtyper recenseras i listorna.
- * Den pedagogiska och bildkonstnärliga sakkunskapen i granskningsnämnden (som betecknas som en lekmananämnd men skall innehålla fyra barnboksexperter!) försvagas. Inga krav finns på att förskolan skall representeras och inte heller illustratörerna är obligatoriskt företrädare.
- * Granskningsnämnden blir betydligt mer anonym, och får därmed ej samma auktoritet som tidigare, eftersom ledamöternas litteratursyn inte längre redovisas direkt för sambindningslistornas läsare.
- * Genom att bibehålla förfarandet med två lektörer till varje barn- och ungdomsbok, varav den ena med pedagogisk kompetens, erkänner Btj att barnlitteraturen i vissa avseende behöver särbehandlas. Ändå motiverar man sammanslagningen av de två nämnderna med att "det är viktigt att recensionerna av vuxenböcker och av barn- och ungdomsböcker bedöms på samma grunder".
- * Barnlitteraturföreträdarna inom granskningsnämnden är i minoritet och riskerar alltid att bli nedröstade av vuxenföreträdarna (Förhållandet mellan ledamöterna är enl. instruktionen 5-4 och f.n. i praktiken 6-3).
- * Sammanslagningen av granskningsnämnderna innebär ytterligare försvagning från Btj:s sida

av hanteringen av barn- och ungdomslitteratur. Tidigare har barngranskningsnämnden minskats från sju till sex ledamöter och två snabbremissomdomen har minskats till ett. Denna nedåtgående spiral inger stor oro och de under 1995 genomförda förändringarna innebär inte, som sambindingens chef påstår, att kunderna "fått ett bättre inköpsunderlag". Tvärtom - det som startade som en intern personalkonflikt har genom stelbent hantering och prestigetänkande fått allvarliga konsekvenser för barnbibliotekariernas urvalsarbete.

Avslutningsvis efterlyses en omfattande vetenskaplig utvärdering av sambindningsrecensionerna och deras användbarhet som urvalsinstrument. En uppgift inte minst för BHS och biblioteksforskningen.

Lena Törnqvist

(En förkortad och bearbetad version av detta föredrag kommer att publiceras i BBL)

Münchhausenutgåva 1819

Torsdag den 21 mars

Böckerna som inte finns – bristämnen i barn- och ungdomslitteraturen var mitt ämne.

Vad som är ett bristämne måste bli en personlig tolkning. Jag har valt att koncentrera framställningen på tre ämnen: sport, teknik (isht motor) och popmusik. En enkel undersökning på mitt bibliotek visade att det som fanns var lite och i många fall gammalt. I bokhandeln (Akademibokhandeln) är faktaböckerna ordnade under 24 olika rubriker, ingen av dem innefattande sport, bilar eller musik.

Av de faktaböcker för barn som kom 1995 fanns bara en om fotboll, *Stora fotbolls-boken för unga spelare* av den engelske elitspelaren Gary Lineker. Den var den första i sitt slag sen 1992! Om hockey kom inte en enda fackbok för barn 1995. Dock togs en vuxenbok med på boklistan, då den bör intressera många hockeybildsamlade pojkar: *NHL-stjärnor, De 50 bästa 1995*. Glädjande nog har det kommit en bra och innehållsrik bok om snowboard: Areng, Saga, *Snowboard*.

Om kampsport finns hittills inga bra barnböcker. Det kan bero på våldet i samhället och en rädsla att man sprider kunskap om farliga sparkar till barn. Dock får man komma ihåg att det är en seriös sport med många utövare, som borde få bra litteratur.

Teknikböcker handlar 1995 mycket om genomskärningar. Det finns bilar och flygplan i genomskärning och en bok med fantastiska tvärsnitt av allt möjligt från riddarborg till rymdfärja. Små barn kan glädja sig åt fotoböcker med truckar, traktorer och andra fordon och farkoster.

Om pop- och rockmusik kom det inte en enda bok 1995, vilket är anmärkningsvärt med tanke på det stora intresse för musik som finns i Sverige idag.

Skönlitteraturen för de mindre barnen handlar om teknik och för de äldre om sport. George Johansson och Jens Ahlbom visar att man i bilderbokens form kan förklara svåra tekniska sammanhang för små barn. Arne Norlin berättar om polisens och brandkårens arbete. Lars Klinting visar hur man snickrar.

Sportskildringarna följer standardmallen om kompislag som kämpar mot de etablerade. Bra i sin genre, men utan större originalitet.

Slutligen efterlyses bra ungdomsböcker där personernas motorintresse får spela en roll i handlingen, samt böcker om musikvärlden. Det är ganska märkligt att det starka intresset för kreativa yrken och mediavärlden i ungdomarnas yrkesval idag inte på något sätt avspeglar sig i ungdomslitteraturen.

Barbro Kjellqvist

Statistik

Om man summerar fack- och skönlitteratur ser man att kategorin barn- och ungdomsböcker har ökat från 1185 titlar 1994 till 1263 titlar 1995. Motsvarande siffra för 1993 är 1073 titlar.

Andelen skönlitteratur är tre till fyra gånger större än andelen facklitteratur och översättningarna är fler än de svenska originalen. 1993 utgavs 537 utländska och 281 svenska, 1994 544 utländska och 377 svenska och 1995 631 utländska och 359 svenska titlar av skönlitterära barn- och ungdomsböcker.

I Svensk bokförteckning redovisad utgivning

Siffrorna inom parentes anger hur många av det totala antalet som utgör i Finland primärt utgivna arbeten på svenska.

Utdrag ur tabellen för år 1993 registrerade publikationer

	<i>Nya verk</i>	<i>Nya uppl.</i>	<i>Summa</i>
Böcker för barn och ungdom:			
svensk skönlitteratur	234(5)	47(2)	281(7)
utländsk skönlitteratur i svensk övers.	466	71	537
övrig (inkl. övers. från svenska)	30	-	30
övriga böcker för barn och ungdom	214	11	225

Utdrag ur tabellen för år 1994 registrerade publikationer

	<i>Nya verk</i>	<i>Nya uppl.</i>	<i>Summa</i>
Böcker för barn och ungdom:			
svensk skönlitteratur	289(5)	88	377(5)
utländsk skönlitteratur i svensk översättning	440(2)	104	544(2)
övrig (inkl. övers. från svenska)	48	-	48
övriga böcker för barn och ungdom	194	22	216

Utdrag ur tabellen för år 1995 registrerade publikationer

	<i>Nya verk</i>	<i>Nya uppl.</i>	<i>Summa</i>
Böcker för barn och ungdom:			
svensk skönlitteratur	279(11)	80	359(11)
utländsk skönlitteratur i svensk översättning	523	108	631
övrig (inkl. övers. från svenska)	33	4	37
övriga böcker för barn och ungdom	224	12	236

Bilagor:

1. Inbjudan till bokprovningen
2. Boklistor till föreläsningarna

Dokumentationen är sammanställd av Inger Norberg, SBI

Bokprovning på Svenska barnboksinstitutet!

Årgång -95

Svenska barnboksinstitutet och Stockholms stads- och länsbibliotek inbjuder till en bred presentation av 1995 års barn- och ungdomsboksutgivning.

Svenska barnboksinstitutet samlar kontinuerligt alla i Sverige utgivna barn- och ungdomsböcker. Under löpande utgivningsår och till Bokprovningen i mars nästkommande år finns böckerna tillgängliga i biblioteket. Därefter sorteras de in i samlingarna, som förvaras i SBI:s bokmagasin.

1995 års böcker kommer att exponeras den 11-21 mars 1995 i SBI:s bibliotek, Odengatan 61, 1 tr upp. På förmiddagarna kommer olika delar av utgivningen att presenteras tematiskt i föreläsningar - se bifogat program. Detta är ett utmärkt tillfälle att bilda sig en uppfattning om det nya utbudet, då trender och tendenser samt intressanta nyheter lyfts fram.

Böckerna kan studeras under SBI:s vanliga öppettider (må, ti, to 12-17, on 12-19) samt i anslutning till föredraget kl 8.30-11.30.

Ingen anmälan behövs om man bara vill titta på utställningen under ordinarie öppettider!

Föredragen är *endast* öppna för Stockholms läns barnbibliotekarier, universitets- och högskolelärare i barn- och ungdomslitteratur samt några andra specialinbjudna (dvs ni som får denna inbjudan!). Inbjudan är alltså personlig.

Anmäl er till föredragen senast den 7 mars till:
Inger Norberg, Svenska barnboksinstitutet, Odengatan 61,
113 22 STOCKHOLM. Tel 08-33 23 23, fax 08-33 24 23.

OBS begränsat antal platser. Vid eventuell överbokning meddelas detta.

Hjärtligt välkomna till SBI!

Tisdag 12 mars

Lena Lundgren

Med barnböcker genom Sverige 1991–1995

Skönlitteratur

Engdal, Britt, *Tjottar och fiskarungar*. Opal
Jonsson, Runer, *Hyttpojarna*. Tiden (1987)
Larsson, Mats, *Järnporten*. Rabén & Sjögren (1987)
Larsson, Mats-Arne, *Nella, Love och Pyton löser Biskopsrummets hemlighet*.
Opal
Larsson, Mats-Arne, *Nella, Love och Pyton möter gravplundrarna*. Opal
Lindberg, Margareta, *Det sjungande trädet*. Norstedt
Lundström, Janne, *Tiggarpojken*. Norstedt
Lärn Sundvall, Viveca, *Eddie och Johanna*. Rabén & Sjögren
Nilsson, Ulf, *Fyrens hemlighet*. Bonnier
Nilsson, Ulf, *Skräcködlornas dal*. Bonnier
Norström, Göran, *Smugglarna*. Norstedt
Norström, Göran, *Tunneln*. Norstedt
Persson, Ingrid, *I sjustjärnans tecken*. Bonnier
Persson, Örjan, *I säkert förvar*. Rabén & Sjögren
Persson, Örjan, *Trogen intill döden*. Rabén & Sjögren
Persson, Örjan, *Vargspåret*. Rabén & Sjögren
Pohjanen, Bengt, *Dödens ängar*. Norstedt
Svedelid, Olof, *Den onda makten*. Norstedt
Wahl, Mats, *Därvarns resa*. Bonnier
Wahl, Mats, *I ballong över Stilla Havet*. BonnierCarlsen
Winroth, Ulla, *Historien om Göran Fredlös*. Borken
Wägner, Veronica, *Brandrisk fem*. Rabén & Sjögren

Facklitteratur

Klingberg, Göte, *Besök i brittiska barnbokslandskap*. Sjöstrand (1977)
Lindh, Lena, *Skåneboken*. Gleerups
Stålnacke, Anna-Lena, *Landskapsboken*. Natur och Kultur

Torsdag 14 mars 1996

Britta Dreborg

Hästböcker - också en bristvara?

Skönlitteratur

Aldridge, James, Den underbara vildhästen. -76. Bergh
Alexander, Samantha, Flygande start. BonnierCarlsen
Ayres, Jane, Flykten till vildhästens ö. Pollux hästbokklubb
Böckman, Heddi, Sandras ponny. Eriksson & Lindgren
Campbell, Joanna, Kom igen, Pride! Pollux hästbokklubb
Campbell, Joanna, Prides sista lopp. Pollux hästbokklubb
Campbell, Joanna, Älskade Dunder. Pollux hästbokklubb
Campbell Scott, Virginia, Över alla hinder. Pollux hästbokklubb
Cannam, Peggie, Jag vill bara ha Rosie. Pollux hästbokklubb
Dana, Maggie, Kerrys hemlighet. BonnierCarlsen
Dana, Maggie, Trubbel för Kerry. BonnierCarlsen
Ekblom, Ulrika, Kampen om King of Sunset. Fingraf
Ekblom, Ulrika, Martina och King of Sunset. -93. Fingraf
Ellis, Mel, Vildhästarna. -78, -87. Rabén & Sjögren
Farley, Walter, Svarta Hingsten-serien. 80-90-talet. Bonniers Juniorförlag
Farley, Walter, Eldfuxen. -62, 80. Bonniers Juniorförlag
Hart, Alison, Ge dig inte, Annie! Citadell
Hart, Alison, Ta tyglarna, Liza! Citadell
Hart, Alison, Visst kan du Sarah! Citadell
Hart, Alison, Våga satsa, Jina! Citadell
Kavanagh, Pam, Ponnybytet. Pollux hästbokklubb
Kirkland, Gelsey, Ett svårt beslut för Rosie. BonnierCarlsen
Oljelund, Thea, Hästen från Kurdistan. Sara
Persson, Örjan, I säkert förvar. Rabén & Sjögren
Peyton, K. M., Queen Moon. BonnierCarlsen
Pullein-Thompson, Christine, Stall Lyckan. Pollux hästbokklubb
Sewell, Anna, Black Beauty. Klassikerförlaget
Springer, Nancy, Drömhästen. BonnierCarlsen
Vail, Virginia, Tess och hästbovarna. Pollux hästbokklubb
Wigley, Ann, Tårarnas hus. Pollux hästbokklubb
Wikander, Eva, Sassas föl. -90. Rabén & Sjögren
Wrightson, Patricia, Jag äger travbanan. En Bok för Alla
Wägner, Veronica, Vad ska hända nu, Carin? -93. SvD

Faktaböcker

Feurst, Elisabeth, Hej, jag heter Busen! Rabén & Sjögren
Ståhlberg, Ulla, Kort galopp, Amanda! [Ridlära för de yngsta.] -91. N&K
Ståhlberg, Ulla, Ryttargala, Amanda! N&K
Ståhlberg, Ulla, Antligen ridläger, Amanda! [Ridlära för de yngsta.] -93. N&K
Ståhlberg, Ulla, Sitt i sadeln, Amanda! [Ridlära för de yngsta.] -92. N&K
Ståhlberg, Ulla, Om hästar för de yngsta ryttarna. Kikkuli förlag AB
Ståhlberg, Ulla, Om hästens skötsel & vård för de yngsta ryttarna. Kikkuli
Ståhlberg, Ulla, Om ridning för de yngsta ryttarna. Kikkuli förlag AB
Ståhlberg, Ulla, Om sadel och träs för de yngsta ryttarna. Kikkuli förlag AB
Ståhlberg, Ulla, Om stallet för de yngsta ryttarna. Kikkuli förlag AB
Thorstenson, Ann, Min sommarhäst. Richters

Referenslitteratur

Allt om hästen : biologi, utfordring, avel. -94. LT
Børresen, Bergljot, Husdjuren och deras människor. Rabén Prisma
Hölzel, Petra, Proffsryttarens ridlära. Spektra
Mellberg, Mats, Hästhållning i praktiken. LT
Morris, Desmond, Hästliv. -89. N&S
Swift, Sally, Ett med hästen. -87. W&W

Ill. Ingrid Vang-Nyman

Måndag 18 mars

Cecilia Östlund

Fråga chans på ... – om flickor och pojkar i barnböckerna

Mest för flickor

Axelsson, Helena: *Suck Puck päck*. Eriksson & Lindgren
Boie, Kirsten: *Kär i Martin?* Bergh (Hcf)
Dahlbäck, Helena: *Jag Julia*. BonnierCarlsen
Eurelius, Anna-Karin: *Madonna Svensson*
Frimansson, Inger: *Kärlek trohet vänskap hat*. BonnierCarlsen
Greene, Constance C.: *Systrar*. B. Wahlström
Günther-Rådström, Catharina: *Citronfjärilar och nyckelpigor*
Holm, Annika: *Stick, sa Matilda Markström*. Rabén & Sjögren
Levinson, Marilyn: *Pojkar förbjudna!* B. Wahlström
Sörenson, Margareta: *Bakom vindsdörren*. Eriksson & Lindgren

Mest för pojkar

Barnéus, Rune: *Djurgårdsgänget och Nobelpriset*. Fischer & co
Larsson, Mats: *Alex Borell och drevet går*. Norstedt
Lind, Magnus: *Väpnat rån*. Rabén & Sjögren

För flickor och pojkar, om flickor och pojkar

Brattström, Inger: *Fråga chans på Mirja*. Rabén & Sjögren
Ekholm, Lasse: *Nedräkning*. Opal
Ekholm, Lasse: *Dunderdricka och smällkaramell*. Opal
Gahrton, Måns: *Eva och Adam*. BonnierCarlsen
Hagerup, Klaus: *Markus och Diana*. Natur och Kultur
Mankell, Henning: *Eldens hemlighet*. Rabén & Sjögren
Nilsson, Ulf: *Luftens härskare*. BonnierCarlsen
Norlin, Arne: *FC Stjärnans stora seger*. Alfabet
Peterson, Hans: *Försvunnen i september*. Opal
Stark, Ulf: *Min vän shejken i Stureby*. BonnierCarlsen
Wagner, Veronica: *Brandrisk fem*. Rabén & Sjögren
Åkerblom, Gull: *Ville och Mina*. BonnierCarlsen

Tisdagen den 19 mars 1996

Lena Törnqvist

Ett, tu, tre - ändrade regler för recensioner i barnsambindningen

SNABBREMISS TILL GRANSKNINGSNÄMNDEN I 1995 ÅRS SAMBINDNINGSLISTOR (UTG. ÅR 1994 ELLER 1995)

Anderson, Scoular, *Skattjakten på slottet MacTrassel*. Rabén & Sjögren
Beer, Hans de, *Lilla isbjörn*. Bonnier Carlsen
Blume, Judy, *Fjorton år*. B. Wahlström
Bourgeat, Pierre, *Clownen och kaninen*. Bonnier Carlsen
Brown, Ruth, *Bobby - en sann historia*. Sjöstrand
Busiga djur. Bonnier Carlsen
Clemson, David, *Min första bok om matematik*. Richter
Cresswell, Helen, *Gyllene sagoboken*. Citadell
Davis, Lee, *Liten eller stor?* Bonnier Carlsen
Doney, Meryl, *Den ängsliga sparven*. Libris
Egli, Werner J., *In över gränsen*. Bergh
Eliasson, Hans, *Zemil*. Primo
Ellis, Carol, *Efterlyst*. B. Wahlström
Godfrey, Jan, *Vem har gjort morgonen?* Norman
Gustavsson, Per, *Stoppa bollen*. Rabén & Sjögren
Gustavsson, Per, *Cyrano de Bergerac*. Bonnier Carlsen
Göranzon, Madeleine, *Månar, planeter och nattens hemligheter*. NordJem
Hamori, Katrine, *Joe*. Fingraf
Hart, Alison, *Visst kan du, Sarah!* Rabén & Sjögren
Hasselrot, Titti, *Älsklingsboken*. Eklund
Herbert, Noomi, *Mysteriet i Mumindalen*. Bonnier Carlsen
Hill, Eric, *Tippen på bondgården*. Richter
Hill, Eric, *Tippens stora bok om färger, former och siffror*. Richter
Hjort Nielsen, Erik, *Gunnlaug Ormstunga*. Bonnier Carlsen
Horn, Jessica von, *Hemma*. Rabén & Sjögren
Horn, Jessica von, *Sova*. Rabén & Sjögren
Horn, Jessica von, *Vakna*. Rabén & Sjögren
Ingvar, Sven, *I skorpionens tecken*. Fingraf
Jensen, Jørn, *Bravo Bell*. Opal
Jensen, Jørn, *Skatten*. Opal
Katchadourian, Stina, *Molnungen Nimbus*. Schildt
Kavanagh, Peter, *Lille prinsen och stora drakjakten*. Bonnier Carlsen
Kullberg, Birgitta, *Läs med Emma: Emma 1. Vår skola*
Kullberg, Birgitta, *Läs med Emma: Emma 2. Vår skola*
Linde, Gunnel, *Du har inte en chans - ta den*. Rabén & Sjögren
Lindvall, Ann-Margreth, *Störst och minst på riktigt - djur*. Gleerup
MacKinnon, Debbie, *Hur stor?* Bonnier Carlsen
Matthews, Andrew, *Todd och klockängeln*. Sjöstrand
McClelland, Julia, *Den här lilla bebin*. Bonnier Carlsen
McKee, David, *Elmer i snön*. Sjöstrand

Morris, Campbell, *3D - nytt sätt att se*. Bonnier Carlsen
Mortensen, Suzanne, *Far och jag i Paradiset*. Per Olaisen
Murdoch, David H., *Cowboy*. Bonnier Carlsen
Nygren, Tord, *Sune gör ingenting*. Opal
Nygren, Tord, *Sune måste sova*. Opal
Persson, Reid, *Alla barns bok*. Semic
Peterson, Hans, *Lina reser till farmor*. Rabén & Sjögren
Ransome, Candice F. *Ingen riktig kompis*. B. Wahlström
Robins, Deri, *Papiermaché*. Richter
Roliga djur. Bonnier Carlsen
Rudebjer, Lars, *Familjen Musesson i busväder*. Libris
Sehlin, Gunhild, *Snapphaneborgen*. Norstedt
Silver, Norman, *Den första molnfararen*. Valentin
Sjögren, Viveka, *Bertil och råttan Rugger på skogspromenad*. Norstedt
Smith, James P., *Vykort från Paulus*. Mediagruppen
Små och stora hjul. Bonnier Carlsen
Susso, Eva, *Rita*. Alfabeta
Szabo, Petra, *Vem bryr sig om en utter?* Hjelm
Theodorou, Rod, *Varför hade Triceratops horn?* Richter
Törnqvist, Adine, *Klas och leksakspengarna*. Sahlgren
Westesson, Agneta, *Jag kunde inte tro mina långa öron*. Verbum
Widding, Ulf, *Fredde spelar match*. Almqvist & Wiksell
Vilda djur. Bonnier Carlsen
Willis, Jeanne, *Monstersången*. Sjöstrand
Winqvist, Jan-Åke, *Pimpi: världens bästa pingvin*. Rabén & Sjögren
Århem, Torsten, *Jakten på fågelsmugglarna*. Naturskyddsföreningen
Öhman-Sundin, Suzanne, *Banantjuven*. Rabén & Sjögren
Örjasæter, Elin, *Opaljakten*. Rabén & Sjögren

TREDJE LEKTÖR I 1995 ÅRS SAMBINDNINGSLISTOR
(UTG. ÅR 1994 ELLER 1995)

- Barnens uppslagsverk: 1. Spännande upptäckter.* Bra böcker
Baxter, Leon, *Den första julen.* Libris
Bech, Sussi, *Nofret - resan till Hattusas.* Bonnier Carlsen
Biard, Philippe, *Pyramiden.* Bergh
Björk, Monika, *Hamburger-haren.* Rabén & Sjögren
Bolldén, Kerstin, *Hemma hos Siv.* Almqvist & Wiksell
Bonner, Nigel, *Polarområdena.* Gleerup
Brace, Steve, *Ghana.* Bonnier Utbildning
Brattström, Inger, *Fråga chans på Mirja.* Rabén & Sjögren
Brinck, Lotta: *Julstök.* Rabén & Sjögren
Coplans, Peta, *Spagetti åt Sussi.* Sjöstrand
Dahlbäck, Helena, *Naturens vänner.* Alfabet
Defoe, Daniel, *Robinson Crusoe.* Återberättad av Maj Bylock. Klassikerförl.
Djur och miljö: från A till Ö. Rabén & Sjögren
Dunford, Mick, *Frankrike.* Bonnier Utbildning
Eklund, Per, *PM - handboken i samhällslära.* Ekelund
Enkla experiment. Richter
Gaarder, Jostein, *Prins Kristoffer Poffer.* Rabén & Sjögren
Garthon, Måns, *Ronny & Julia.* Bonnier Carlsen
Gilbert, Adrian, *Franska revolutionen.* Gleerup
Gustafsson, Lennart, *Jag och girafferna.* Bonnier Carlsen
Hart, Alison, *Ta tyglarna, Liza!* Rabén & Sjögren
Holm, Annika, *Stick, sa Matilda Markström.* Rabén & Sjögren
Håkansson, Rickard, *Sigge Storks resa.* Richter
Ingvar, Sven, *Deckarklubben.* Hegas
Jacobsson, Anders, *Storasyster & Lillebror och prutten.* Bonnier Carlsen
Jenkins, Sandra, *Titta, leta, hitta.* Bonnier Carlsen
Karrebæck, Dorte, *Prinsessan på ärten.* Bonnier Carlsen
Kullenberg, Inger, *Flickan i trädet.* Bonnier Carlsen
Lind, Åsa, *Troll-Tula och Nisse.* Rabén & Sjögren
Lindh, Lena, *Skåneboken.* Gleerup
Llewellyn, Clair, *Truckar.* Hjelm
Locke, Ian, *Datorn och hur den förändrade världen.* Liber Utbildning
Locke, Ian, *Hjulet och hur det förändrade världen.* Liber Utbildning
Lönn, Birgit, *Skogens hemlighet.* Alfabet
Lööf, Jan, *Tomten berättar.* Bonnier Carlsen
Machado, Ana Maria, *Upptäck Latinamerika.* Hjulet
Margeson, Susan M., *Vikingar.* Bonnier Carlsen
Mazetti, Katarina, *Det är slut mellan Gud och mig.* Alfabet
McTavish, Douglas, *Berömda uppfinningar.* Almqvist & Wiksell
Meijer, Marie, *Floyd i Människolandet.* Håll Sverige rent
Menhallå: allt du inte fick veta i TV. Bonnier Carlsen
Människan: från A till Ö. Rabén & Sjögren
Människor förr. Richter

Torsdag 21 mars 1996

Barbro Kjellqvist

Böckerna som inte finns - bristämnen i barn- och ungdomslitteraturen

Facklitteratur

Areng, Saga, Snowboard. uRbg. Rabén & Sjögren
Austin, Allan, Bilar i genomskärning. uPrab. Bergh
Biesty, Stephen, Fantastiska tvärsnitt. uPr. Natur & kultur
Hjelm, Fredrik, Ishockeboken (1994). uRbg. Hjelms förlag
Jensen, Hans, Flygplan i genomskärning. uPrd. Bergh
Lineker, Gary, Stora fotbolls-boken för unga spelare. URbba. BonnierCarlsen
Llewellyn, Claire, Traktorer. uPrab. Hjelms förlag
Llewellyn, Claire, Truckar. uPb. Hjelms förlag
NHL-stjärnor, De 50 bästa 1995. Rbg(p). Serieförlaget Esmont AB
Norlin, Arne, Hockey: de tuffa lirarnas spel (1994). URbg. Rabén & Sjögren
Stora boken om fordon och farkoster. uPr. BonnierCarlsen

Skönlitteratur

Hcf

Johansson, George, Mulle Meck bygger flygplan. Bergh
Klinting, Lars, Castor snickrar. Alfabet
Norlin, Arne, Här kommer brandbilen. Rabén & Sjögren
Norlin, Arne, Här kommer polisbilen. Rabén & Sjögren

Hcg/uHc

Casta, Stefan, Berättelsen om Bäverns Bollklubb. Opal
Cras, Bengt-Åke, Nu tar vi dom! Rabén & Sjögren
Norlin, Arne, xx Stjärnans stora seger. Alfabet